

## Chapter - 3 डिजीभारतम्

### 1. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि एकपदेन लिखत – (निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर एक पद में लिखिए)

(क) कुत्र 'डिजिटल इण्डिया' इत्यस्य चर्चा भवति?

उत्तराणि:

सम्पूर्णविश्वे

(ख) केन सह मानवस्य आवश्यकता परिवर्तते?

उत्तराणि:

कालपरिवर्तनेन

(ग) आपणे वस्तूनां क्रयसमये केषाम् अनिवार्यता न भविष्यति?

उत्तराणि:

रूप्यकाणाम्

(घ) कस्मिन् उद्योगे वृक्षाः उपयुज्यन्ते?

उत्तराणि:

कर्गदोद्योगे

(ङ) अद्य सर्वाणि कार्याणि केन साधितानि भवन्ति?

उत्तराणि:

संगणकयन्त्रेण

### 2. अधोलिखितान् प्रश्नान् पूर्णवाक्येन उत्तरत (निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर पूर्णवाक्य में लिखिए)

(क) प्राचीनकाले विद्या कथं गृह्यते स्म?

उत्तराणि:

(क) प्राचीनकाले विद्या मुखेन गृह्यते स्म।

(ख) वृक्षाणां कर्तनं कथं न्यूनतां यास्यति?

उत्तराणि:

वृक्षाणां कर्तनं संगणकस्य प्रयोगेण न्यूनतां यास्यति।

(ग) चिकित्सालये कस्य आवश्यकता अद्य नानुभूयते?

उत्तराणि:

चिकित्सालये रूप्यकाणाम् आवश्यकता अद्य नानुभूयते।

(घ) वयम् कस्यां दिशि अग्रेसरामः?

उत्तराणि:

वयम् 'डिजीभारतम्' इति दिशि अग्रेसरामः।

(ङ) वस्त्रपुटके केषाम् आवश्यकता न भविष्यति?

उत्तराणि:

वस्त्रपुटके रूप्यकाणाम् आवश्यकता न भविष्यति।

### **3. रेखांकितपदान्यधिकृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत (रेखांकित पदों के लिए प्रश्न निर्माण कीजिए)**

(क) भोजपत्रोपरि लेखनम् आरब्धम्।

उत्तराणि:

भोजपत्रोपरि किं आरब्धम्?

(ख) लेखनार्थम् कर्गदस्य आवश्यकतायाः अनुभूतिः न भविष्यति।

उत्तराणि:

लेखनार्थम् कस्य आवश्यकतायाः अनुभूतिः न भविष्यति?

(ग) विश्रामगृहेषु कक्षं सुनिश्चितं भवेत्।

उत्तराणि:

कुत्र कक्षं सुनिश्चितं भवेत्?

(घ) सर्वाणि पत्राणि चलदूरभाषयन्त्रे सुरक्षितानि भवन्ति।

उत्तराणि:

सर्वाणि पत्राणि कस्मिन् सुरक्षितानि भवन्ति?

(ङ) वयम् उपचारार्थम् चिकित्सालयं गच्छामः।

उत्तराणि:

वयम् किमर्थम् चिकित्सालयं गच्छामः?

#### **4. उदाहरणमनुसृत्य विशेषण विशेष्यमेलनं कुरुत (उदाहरण के अनुसार विशेषण और विशेष्य को मिलाइए)**

यथा- विशेषण – विशेष्य

संपूर्णे – भारते

(क) मौखिकम् – (1) ज्ञानम्

(ख) मनोगताः – (2) उपकारः

(ग) टङ्किता – (3) काले

(घ) महान् – (4) विनिमयः –

(ङ) मुद्राविहीनः – (5) कार्याणि

उत्तरम्-

संपूर्णे – भारते

(क) मौखिकम् – (1) ज्ञानम्

(ख) मनोगताः – (2) कार्याणि

(ग) टङ्किता – (3) काले

(घ) महान् – (4) उपकारः

(ङ) मुद्राविहीनः – (5) विनिमयः

#### **5. अधोलिखितपदयोः सन्धिं कृत्वा लिखत (निम्नलिखित पदों के लिए संधि करके लिखिए)**

पदस्य + अस्य

उत्तराणि:

पदस्य + अस्य = पदस्यास्य।

तालपत्र + उपरि

उत्तराणि:

तालपत्र + उपरि = तालपत्रोपरि।

च + अतिष्ठत

उत्तराणि:

च + अतिष्ठत = चातिष्ठत्।

कर्गद + उद्योगे

उत्तराणि:

कर्गद + उद्योगे = कर्गदोद्योगे।

क्रय + अर्थम्

उत्तराणि:

क्रय + अर्थम् = क्रयार्थम्।

इति + अनयोः

उत्तराणि:

इति + अनयोः = इत्यनयोः।

उपचार + अर्थम्

उत्तराणि:

उपचार + अर्थम् = उपचारार्थम्।

**6. उदाहरणमनुसृत्य अधोलिखितेन पदेन लघु वाक्य निर्माणं कुरुत –  
(उदाहरण के अनुसार निम्नलिखित पदों से लघु वाक्यों का निर्माण कीजिए)**

यथा- जिज्ञासा – मम मनसि वैज्ञानिकानां विषये जिज्ञासा अस्ति।

(क) आवश्यकता – .....

उत्तराणि:

(क) आवश्यकता-अद्यत्वे लेखनार्थं कर्गदस्य आवश्यकता नास्ति।

(ख) सामग्री – .....

उत्तराणि:

सामग्री-लेखनसामग्री वृक्षाणां वल्कलेन निर्मीयते।

(ग) पर्यावरण सुरक्षा – .....

उत्तराणि:

पर्यावरण सुरक्षा-पर्यावरण सुरक्षा अस्माभिः कर्तव्या।

(घ) विश्रामगृहम् – .....

उत्तराणि:

(घ) विश्रामगृहम्-नगरे विश्रामगृहम् अस्ति।

**7. उदाहरणानुसारम् कोष्ठकप्रदत्तेषु पदेषु चतुर्थी प्रयुज्य रिक्तस्थानपूर्तिं कुरुत –  
(कोष्ठक से शब्द छाँटकर चतुर्थ विभक्ति से रिक्तस्थान पूर्ति कीजिए)**

यथा- भिक्षुकाय धनं ददातु। (भिक्षुक)

(क) ..... पुस्तकं देहि। (छात्र)

उत्तराणि:

छात्राय पुस्तकं देहि।

(ख) अहम् ..... वस्त्राणि ददामि। (निर्धन)

उत्तराणि:

अहम् निर्धनाय वस्त्राणि ददामि।

(ग) ..... पठनं रोचते। (लता)

उत्तराणि:

लतायै पठनं रोचते।

(घ) रमेशः ..... अलम्। (सुरेश)

उत्तराणि:

रमेशः सुरेशाय अलम्।

(ङ) ..... नमः। (अध्यापक)

उत्तराणि:

अध्यापकाय नमः।

